

CABEZ SRBA U RUMYNIIJI
UNIUNEA SÂRBILOR DIN ROMÂNIA

Nr. inreg. USR 1633/ 17.09.2026

Către,
PRIMĂRIA MUNICIPIULUI TIMIȘOARA
DIRECȚIA RELAȚII COMUNITARE
SERVICIUL GUVERNANȚĂ PARTICIPATIVĂ, INCLUZIVĂ ȘI TRANSPARENȚĂ
INSTITUȚIONALĂ
COMPARTIMENTUL MINORITĂȚI ȘI RELAȚII INTERETNICE

Subiect: Propuneri și observații ale comunității sârbe cu privire la proiectul *Strategiei pentru prezervarea și promovarea multi- și interculturalității Timișoarei 2026–2030*

Stimată Doamnă / Stimate Domn,

În contextul consultării publice privind proiectul *Strategiei pentru prezervarea și promovarea multi- și interculturalității Timișoarei 2026–2030*, Uniunea Sârbilor din România apreciază inițiativa Municipiului Timișoara de a elabora un document strategic destinat prezervării și promovării diversității etnoculturale a municipiului.

Considerăm că *Strategia* reprezintă un instrument important pentru păstrarea caracterului multicultural al Timișoarei și pentru consolidarea dialogului dintre comunitățile care contribuie la identitatea și dezvoltarea orașului.

Apreciem în mod deosebit faptul că proiectul *Strategiei* recunoaște în mod expres rolul istoric al comunității sârbe în dezvoltarea Timișoarei și include comunitatea sârbă între comunitățile istorice ale orașului.

Totodată, apreciem faptul că *Strategia* identifică în mod explicit o serie de vulnerabilități care afectează și comunitatea sârbă, între care declinul demografic, îmbătrânirea populației, asimilarea lingvistică și diminuarea competențelor de limbă maternă în rândul copiilor și tinerilor. În acest context, considerăm necesar ca identificarea acestor realități în cadrul *Strategiei* să fie complementată de măsuri concrete, aplicabile și verificabile.

În vederea consolidării caracterului aplicat al *Strategiei*, vă supunem atenției mai întâi următoarele observații și propuneri cu caracter general:

- *Strategia* a fost elaborată în urma unei metodologii bine fundamentate, având ca bază o cercetare cantitativă și calitativă consistentă. De asemenea, aceasta aduce o serie de clarificări conceptuale, menite să elimine confuziile rezultate din cauza necunoașterii suficiente unor termeni utilizați în contextul de față.

CABEZ CPBA y PYMYHИИ
UNIUNEA SÂRBILOR DIN ROMÂNIA

Așa cum într-o măsură destul de bună procesele de consultare utilizate pentru fundamentarea și evaluarea *Strategiei* (chestionarele, interviurile și grupurile de discuții) au asigurat o reprezentare adecvată a fiecărei comunități etnice, apreciem că și pe viitor, rezultatele consultărilor trebuie să reflecte opiniile și necesitățile distincte ale fiecărei comunități (inclusiv ale comunității sârbe), în cadrul grupurilor de lucru și al grupurilor de discuții constituite pentru implementarea *Strategiei*.

Considerăm, de asemenea, esențială utilizarea unor date cât mai actualizate privind situația fiecărei comunități etnice (în măsura în care acestea sunt disponibile), astfel încât măsurile prevăzute în *Strategie* să poată răspunde în mod real necesităților și vulnerabilităților specifice ale acestora.

- *Strategia* își asumă o abordare bazată pe drepturi, evidențiind faptul că protecția minorităților „nu decurge din generozitatea majorității [...] ci din faptul că drepturile legate de apartenența etnoculturală [...] sunt drepturi fundamentale ale omului”; de asemenea respinge abordări asimilaționiste, segregaționiste sau de excludere, subliniind recunoașterea individuală / colectivă a apartenențelor culturale multiple, aspect care, de altfel, este recunoscut ca fiind definitoriu pentru „spirtul Timișoarei”, menționat ca reper identitar pozitiv pentru viitorul orașului.
- În general, *Strategia* este elaborată corect, pornind de la aspecte generale (contextul / necesitatea definirii acesteia, o analiză SWOT a aspectelor ce fac obiectul ei, reperele conceptuale și reflectarea acestora în contextul Timișoarei, valorile și principiile care stau la baza elaborării *Strategiei*) ce se regăsesc în primele 30 de pagini ale documentului, și continuând cu descrierea viziunii, misiunii, direcțiilor și obiectivelor strategice ale acesteia, în următoarele 30 de pagini.
- Dacă aspectele conceptuale sunt bine definite, observăm că aspectele legate de implementarea propriu-zisă rămân, într-o bună măsură, **destul de generale** (față de primul draft al *Strategiei* au fost îmbunătățite într-o oarecare măsură, dar nu suficient):
Această afirmație are în vedere în special faptul că numeroase măsuri sunt formulate sub forma unor recomandări: „poate avea...”, „poate include...”, „concretizarea se poate face prin...”, fără a se preciza, cel mai frecvent, entitatea concret responsabilă pentru implementarea măsurii respective.
- Legat de aspectele financiare / bugetare privitoare la realizarea măsurilor enunțate, se precizează laconic faptul că „o mare parte a activităților prevăzute în măsurile strategiei pot fi realizate în cadrul bugetar existent”, *Strategia* nu prevede o linie de finanțare specifică minorităților (de exemplu vreun program de investiții în infrastructura instituțiilor de învățământ sau a proiectelor culturale ale minorităților), aspect legat însuși de Direcția strategică 2 (*Susținerea comunităților minorităților din Timișoara*) și obiectivele aferente (în special OS2.1).

CABEZ SRBA U RUMUNIIJI
UNIUNEA SÂRBILOR DIN ROMÂNIA

- *Strategia* avertizează aspra posibilității, într-un viitor nu foarte depărtat, reducerii minorităților la stadiul de „moștenire culturală” (cu privire la grupurile etnice care nu vor mai avea perspectiva sau resursele necesare unei evoluții / continuități firești), respectiv a riscului reducerii diversității etnice la elemente folclorice sau festive („bifate” cu diverse ocazii).

Desigur, deși *Strategia* în sine nu presupune doar sprijinul activ al comunităților etnice, măsurile enunțate sunt disproporționate în sensul celor enunțate mai sus: din cele 14, doar 3 fac referire la sprijinul concret al continuității comunităților etnice (limba, învățământul, organizațiile), și acestea fiind formulate foarte general.

- *Strategia* identifică lipsa unor mecanisme de finanțare predictibile și dedicate ca factor de vulnerabilitate și prevede posibilitatea creării unui fond special sau a unei linii de finanțare dedicate proiectelor organizațiilor minorităților.

Este prevăzută, nu însă clar definită, susținerea logistică și/sau financiară prin Centrul de Proiecte, Casa de Cultură sau alte organisme, cât și posibilitatea creării unui fond special ori a unei linii de finanțare dedicate.

Solicităm ca, în limita resurselor bugetare disponibile și cu respectarea legislației aplicabile, să fie dezvoltate mecanisme de finanțare predictibile pentru proiectele culturale, educaționale, de tineret și interculturale ale organizațiilor minorităților.

Practic, măsura ar institui o linie de finanțare dedicată proiectelor culturale, educaționale, de tineret și interculturale ale comunităților minorităților naționale, în cuantum de 15% (conform propunerii) din totalul liniilor de finanțare nerambursabilă gestionate de Centrul de Proiecte al Municipiului Timișoara.

Pentru proiectele recurente sau cu impact pe termen lung, solicităm analizarea posibilității utilizării unor mecanisme de finanțare multianuală, în condițiile legii.

Cu privire la partea a doua a *Strategiei*, în care sunt enunțate în mod concret direcțiile strategice cu obiectivele specifice și măsurile aferente:

Direcția strategică 1 (Valorizarea diversității etnoculturale)

OS1.1 (Valorizarea patrimoniului material și imaterial al minorităților)

Pentru măsurile 1.1.1, 1.1.2 și 1.1.3:

Reiterăm solicitarea ca în cadrul programelor municipale dedicate istoriei locale, patrimoniului și promovării identității interculturale a Timișoarei, contribuția comunității sârbe (ca de altfel, a tuturor comunităților etnice) să fie prezentată în mod sistematic și echilibrat.

Considerăm oportună includerea personalităților, instituțiilor, monumentelor, lăcașurilor de cult, instituțiilor educaționale și culturale, precum și a altor elemente relevante pentru istoria comunității sârbe. Considerăm, de asemenea, important ca aportul diverselor comunități să fie prezentate în contextul

CABEZ SRBA U RUMYNIIJI
UNIUNEA SÂRBILOR DIN ROMÂNIA

caracterului multietnic și multicultural al Banatului, evidențiind legăturile istorice, culturale și sociale dintre comunitățile care au contribuit la dezvoltarea regiunii.

Subliniem că istoria comunităților etnice trebuie prezentată ca **parte integrantă a istoriei Timișoarei**, iar nu exclusiv în cadrul unor evenimente dedicate minorităților (și cu participarea exclusivă a acestora).

De asemenea, reiterăm importanța **consultării** organizațiilor minorităților etnice și a **avizării** de către acestea a materialelor ce urmează a fi expuse, a marcajelor multilingve, cât și a conținutului campaniilor de informare, conștientizare și educare privind patrimoniul comunităților minoritare.

Consultarea trebuie să vizeze inclusiv corectitudinea informațiilor istorice, culturale și lingvistice. În cazul aspectelor care privesc patrimoniul religios, lăcașurile de cult sau dimensiunea religioasă a identității comunităților minoritare, este absolut necesară consultarea cultelor religioase reprezentative ale acestora.

Considerăm de asemenea oportună realizarea, în colaborare cu organizațiile reprezentative ale comunităților, a unei baze de date / documentări privind elementele de patrimoniu ale acestora.

OS1.2. (*Încurajarea relațiilor interculturale pozitive*)

Măsura **1.2.1.** (*Sprijinirea dezvoltării și implementării unor programe de educare și sensibilizare interculturală (sensibilizare lingvistică, respectiv cunoașterea culturii și istoriei minorităților)*)

La nivelul unor minorități, există deja manuale școlare despre istoria minorităților respective, reprezintă o bază de pornire în implementarea măsurii.

Direcția strategică 2 (*Susținerea comunităților minorităților din Timișoara*)

OS2.1 (*Sprijinirea ecosistemului educațional și cultural al minorităților*)

Măsura **2.1.1** (*Sprijinirea instituțiilor de învățământ și culturale ale minorităților*)

Măsura va ține cont în mod obligatoriu de specificul unităților / secțiilor de învățământ în limbile minorităților, cât și de nevoile acestora, elementul principal fiind deficitul acut de personal didactic specializat. Acesta există atât la disciplinele care vizează istoria și cultura unei minorități, cât și disciplinele de bază predate în limba minorităților.

Măsura trebuie corelată și cu alte măsuri adoptate la nivel central (acorduri interguvernamentale, de ex. HG 256/21.03.2024), etc.

Măsura **2.1.2** (*Încurajarea diversificării ofertei educaționale non-formale și culturale în limbile minorităților*)

CABEZ CPBA y PYMYHИИ
UNIUNEA SÂRBILOR DIN ROMÂNIA

Solicităm ca, în implementarea măsurii să fie avute în vedere în mod concret programe destinate comunităților etnice pentru copii și tineri, care să includă:

- cursuri de limbă maternă;
- ateliere de lectură și activități culturale;
- activități educaționale non-formale;
- programe de mentorat și transmitere inter-generațională;
- activități de cunoaștere a istoriei și tradițiilor comunităților de origine.

Considerăm această măsură prioritară, având în vedere că *Strategia* însuși identifică asimilarea lingvistică drept una dintre principalele vulnerabilități ale comunităților istorice. Totodată, considerăm necesară elaborarea unor măsuri coerente pentru prevenirea și diminuarea efectelor asimilării lingvistice și culturale, precum și evaluarea periodică a impactului acestor măsuri asupra comunităților în cauză.

De asemenea, *Strategia* identifică dificultatea atragerii și implicării tinerilor drept o provocare importantă pentru comunitățile minoritare și prevede măsuri privind implicarea și conectarea tinerilor cu apartenențe etnoculturale minoritare, în acest sens fiind definiți și indicatorii *Strategiei*.

Solicităm dezvoltarea unui program municipal destinat tinerilor aparținând comunităților minoritare, cu activități privind:

- păstrarea și promovarea limbii și culturii comunitare;
- cunoașterea istoriei locale;
- transmiterea tradițiilor;
- voluntariatul;
- participarea civică;
- proiecte comune între tinerii diferitelor comunități.

Reiterăm necesitatea ca astfel de programe să fie corelate cu măsurile privind studiul limbii materne și transmiterea inter-generațională a identității.

OS2.2 (Întărirea capacității comunităților și organizațiilor minorităților)

Măsura 2.2.1. (Sprijinirea dezvoltării organizațiilor comunităților minoritare)

Strategia constată că unele comunități minoritare se confruntă cu dificultăți în accesul la spații și prevede, prin această măsură, îndrumarea și sprijinirea organizațiilor care au nevoie de spații pentru desfășurarea activităților astfel încât acestea să poată utiliza spațiile aflate în administrarea autorităților locale. Solicităm aplicarea efectivă a acestei măsuri prin instituirea unor proceduri transparente și nediscriminatorii de acces la spațiile municipale disponibile pentru desfășurarea activităților culturale, educaționale, comunitare și de tineret.

CABEZ CPBA Y PYMYHIJI
UNIUNEA SÂRBILOR DIN ROMÂNIA

Considerăm utilă elaborarea clară a criteriilor și procedurilor de programare și utilizare a acestor spații.

Măsura **2.2.2.** (*Facilitarea implicării organizațiilor comunităților minoritare în procese decizionale*)

Măsura a fost redenumită din *Extinderea și funcționalizarea Consiliului Consultativ al Minorităților Naționale*, așa cum apare în primul draft.

În cazul în care se hotărăște includerea și altor voci ale societății civile ale comunităților minoritare care doresc să se exprime (precum indirect reiese din text), nu doar structurile reprezentative ale minorităților naționale recunoscute la nivel național, se va ține obligatoriu cont de procentul de reprezentativitate în cadrul etniei respective (de exemplu, o asociație cu 20 de membri nu poate avea aceeași reprezentativitate ca și o organizație cu 400-500 de membri).

Este esențial ca menționatul Consiliu Consultativ al Minorităților Naționale să nu aibă doar un rol formal, iar output-urile acestuia să se regăsească în deciziile PMT/. Acest aspect va contribui semnificativ la motivația și implicarea membrilor Consiliului în analizarea și elaborarea de propuneri referitoare la diverse aspecte ce țin de minoritățile naționale de pe raza Municipiului Timișoara.

De asemenea, dacă există intenția extinderii Consiliului cu reprezentanți ai noilor comunități minoritare din oraș, sugerăm găsirea unei denumiri alternative pentru acesta. (În România sunt recunoscute oficial **20** de minorități naționale).

Strategia prevede în mod expres participarea comunităților minoritare la implementare, monitorizare și evaluare, Consiliului Consultativ al Minorităților fiindu-i este atribuit un rol activ în monitorizarea, evaluarea și ajustarea implementării *Strategiei*.

În acest sens, considerăm oportun ca rapoartele de monitorizare să prezinte distinct reprezentanților organizațiilor comunităților minoritare (membrilor Consiliului Consultativ al Minorităților) stadiul măsurilor referitoare la:

- patrimoniu;
- limbile comunităților minoritare;
- educație;
- cultură;
- tineret;
- sprijinirea organizațiilor;
- participarea comunităților la procesele decizionale.

Totodată, considerăm necesară definirea și raportarea la indicatori care să permită evaluarea concretă a impactului măsurilor asupra comunităților.

CABEZ CPBA Y PUMYHIJI
UNIUNEA SÂRBILOR DIN ROMÂNIA

Direcția strategică 3 (*Afirmarea și promovarea spiritului Timișoarei în plan internațional*)

OS3.2 (*Promovarea Timișoarei interculturale ca destinație turistică*)

Măsurile 3.2.1 și 3.2.2

Solicităm dezvoltarea unui traseu intercultural permanent al Timișoarei, care să includă obiective reprezentative pentru comunitățile etnice istorice ale orașului, precum lăcașuri de cult, clădiri, instituții, monumente, spații memoriale și alte obiective relevante, iar informațiile să fie disponibile în format multilingv și, după caz, prin instrumente digitale și coduri QR.

Considerăm că această abordare va contribui atât la educația interculturală, cât și la promovarea turistică a Timișoarei. În acest context, considerăm oportună promovarea unor conexiuni și trasee culturale transfrontaliere care să pună în valoare legăturile dintre Timișoara și localitățile din țările vecine (Serbia, Ungaria), prin proiecte culturale, educaționale și turistice comune.

Principiul consultării organizațiilor minorităților este prezent în mai multe măsuri ale Strategiei, inclusiv în ceea ce privește conținutul muzeului, monumentele, marcasele, traducerile și materialele privind patrimoniul comunităților (1.1.1–1.1.3). Strategia prevede inclusiv consultarea și implicarea specialiștilor din comunitățile minoritare.

Solicităm ca materialele publice realizate de Municipiul Timișoara și care prezintă istoria, cultura, patrimoniul, personalitățile sau instituțiile unei comunități minoritare să fie elaborate, după caz, cu consultarea organizațiilor reprezentative ale comunității respective.

Aceast mod uzual de lucru contribuie la asigurarea corectitudinii informațiilor istorice și culturale, a denumirilor și terminologiei utilizate și la o reprezentare adecvată a identității fiecărei comunități. De asemenea, în prezentarea istoriei și culturii comunităților minoritare, considerăm necesară reflectarea echilibrată a evenimentelor și perioadelor istorice sensibile pentru fiecare comunitate, cu consultarea organizațiilor reprezentative ale acesteia, în vederea asigurării unei prezentări corecte și echilibrate.

Uniunea Sârbilor din România susține obiectivele generale ale proiectului *Strategiei pentru prezervarea și promovarea multi- și interculturalității Timișoarei 2026–2030* și apreciază demersul Municipiului Timișoara de a consolida politicile publice în domeniul diversității etnoculturale. Considerăm că proiectul Strategiei prezintă un cadru favorabil

CABEZ CPBA Y PYMYHIJI
UNIUNEA SÂRBILOR DIN ROMÂNIA

pentru recunoașterea și valorificarea contribuției comunității sârbe la identitatea și dezvoltarea Timișoarei.

În același timp, așa cum am subliniat, apreciem că eficiența *Strategiei* depinde de transpunerea obiectivelor și principiilor asumate în **măsuri concrete, responsabilități clare, termene de implementare, resurse și mecanisme de monitorizare și evaluare.**

Vă solicităm analizarea și, după caz, integrarea în forma finală a *Strategiei* a propunerilor formulate prin prezenta adresă.

Asigurându-vă de tot sprijinul instituțional în îmbunătățirea *Strategiei* cu privire la aspectele semnalate de către , respectiv de către reprezentanții altor grupuri etnice, cât și în implementarea acestora, ne exprimăm convingerea că, într-adevăr, caracterul multicultural și intercultural al orașului nostru va fi exploatat la adevărata sa valoare, prin aceasta fiind îndeplinit și obiectivul general al *Strategiei*: păstrarea diversității etnoculturale a Timișoarei ca resursă vie și ca element definitoriu al identității orașului.

Cu deosebită considerație,

Deian Popov
vicepreședinte U.S.R.
președinte al Organizației Locale U.S.R. Timișoara